

„Консорциум „Партньори за ефективно професионално образование“, София, 2014 год.

Задача 6.1. Изготвяне на анализ за резултатите от външното оценяване за всяка една от 20-те секторни мрежи

Анализ на резултатите от външното оценяване. Ефективност на училищата в секторна мрежа

Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло.

Съдържание

1. Уводна част	2
2. Икономически показатели и тенденции	2
3. Секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“	3
4. Анализ, основан на индикаторите за измерване на ефективността	4
Индикатори от група 1: Създадени условия за придобиване на професионална квалификация чрез налична нормативна база, институционална база, материално-техническа база, осигуреност с педагогически кадри, финансово обезпечаване.....	
<i>Степен на осигуряване на квалифицирани преподаватели по преподаваните професии и специалности .....</i>	<i>6</i>
<i>Управление на училището в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ .....</i>	<i>10</i>
<i>Училищна среда.....</i>	<i>13</i>
<i>Организацията на учебния процес и оценяването .....</i>	<i>16</i>
<i>Партньорства и родителско участие .....</i>	<i>17</i>
<i>Удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на професионална квалификация .....</i>	<i>19</i>
Индикатори от група 3. Реализация на гражданите, придобили професионална квалификация, в икономиката и други сфери на обществения живот.....	21

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

<i>Ученици, положили успешно държавни зрелостни изпити и държавни изпити по професията .....</i>	<i>21</i>
<i>Отпаднали ученици .....</i>	<i>24</i>
<i>Удовлетвореност на учениците от придобиваната професионална квалификация.....</i>	<i>26</i>
<i>Удовлетвореност на работодателите и характеристика на партньорствата им с професионалните гимназии.....</i>	<i>27</i>
5. Провеждане на бенчмаркинг-анализ в рамките на секторните мрежи и определяне на еталони (стандарт) за сравнимост на постигнатите индивидуални, секторни и системни резултати по даден показател	28
6. Идентифициране на пропуски и проблемни моменти при въвеждането на ЕСУПО, заедно с насоки и препоръки за тяхното коригиране.....	28

1. Уводна част

Анализът на секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ е разработен в рамките на проект BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. Анализът следва структурата на анализите на резултатите от външното оценяване и ефективността, предложен за секторните мрежи. След представянето на данни за общия икономически контекст за секторите на икономиката, към които основно има принос секторната мрежа, с фокус и върху очакванията за развитието на пазара на труда, е направен анализ за секторната мрежа, базиран на данните за наблюдаваните индикатори за измерване на ефективността на професионалното образование, част от Единната система за управление на професионалното образование. Бенчмаркинг анализът е представен в отделен документ, допълващ анализите за секторните мрежи.

2. Икономически показатели и тенденции

Секторната мрежа обхваща няколко подсектора, които имат различно развитие през последните години. Производството на дървен материал и изделия от него отчита спад от 30% за периода 2008-2014 г. (данните са до месец май), производството на мебели отчита спад от 13% за 6 години, докато производството на хартия, картон и изделия от тях отчита растеж от 31% за същия период. Производството на каучук и пластмаси отчита доста по-нисък, но все пак растеж от 7% за периода. Въпреки всичко, през последните 2-3 години практически всички подсектори отчитат растеж – например производството на мебели расте с 21% спрямо 2010 година, а производството на изделия от каучук и пластмаса се увеличава с близо 27% за 4 години. С други думи, възстановяването от кризата е в ход.

При продажбите на мебели на вътрешния пазар (по съпоставими цени) също се отчита огромен спад през 2009 и 2010 година (около една трета), но след това продажбите се възстановяват бавно, но сравнително устойчиво. Секторът се радва на достъп до местни суровини – тъй като страната е богата на дървен материал, но администрирането на горския сектор не е достатъчно прозрачно и ефективно.

В подсектора дърводобив – дървопреработка - мебели са заети близо 50 хиляди души в около 4500 фирми средно с 11 човека персонал, като добавената стойност е общо 785 милиона евро. Най-много са заетите в производството на мебели – около 43% от всички, докато останалите са разпределени почти по равно в дърводобива и дървопреработката. Основни експортни пазари за мебели са Германия, Италия и Франция, а за дървообработване – Турция, Гърция и Италия.

3. Секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“.

Секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ включва професионалното направление Производствени технологии – дървесина, хартия, пластмаси и стъкло. Пет училища са включени в тази секторна мрежа за целите на настоящия проект, изброени по-долу:

Област	Община	Населено място	Име на училището
Варна	Варна	Варна	Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване "Николай Хайтов"
Ловеч	Троян	Троян	ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО МЕХАНОЕЛЕКТРОТЕХНИКА
Русе	Русе	Русе	Професионална гимназия по дървообработване и вътрешна архитектура "Йосиф Вондрак" - Русе
Стара Загора	Стара Загора	Стара Загора	Професионална гимназия по строителство и дървообработване "Инж. Недьо Ранчев"
Хасково	Хасково	Хасково	ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ДЪРВООБРАБОТВАНЕ И СТРОИТЕЛСТВО "ЦАР ИВАН АСЕН II"

В професионалните гимназии, включени в секторната мрежа, през 2013 година¹ се обучават 1 875 ученици в специалности в областта на мебелното производство и производство на тапицирани изделия, интериорен дизайн, вътрешна облицовка и настилки, озеленяване и цветарство, горско и ловно стопанство, икономика, електрообзавеждане на транспортна техника, системно програмиране. В тези гимназии работят 230 учители.

Съотношението ученици на един учител в професионалните гимназии, включени в секторната мрежа, е 8,2 – близко до средната стойност за всички училища, обхванати в изследването от всички 20 секторни мрежи – 8,95, макар и малко по-ниско от нея. Средният брой на учениците в гимназиите, обхванати в проучването в тази секторна мрежа, е по-нисък от средния за всички секторни мрежи и достига 375 ученици (средно за всички секторни мрежи този брой е 466). Две от гимназиите в тази мрежа са с по-малко от 300 ученици – съответно с 223 и 266 ученици. Около 42% от преподавателите в избраните училища в секторната мрежа са на възраст над 50 г. Това е незначително по-нисък дял от средния за 20-те секторни мрежи (44%).

4. Анализ, основан на индикаторите за измерване на ефективността

Анализът следва логиката на идентифицираните в рамките на проекта индикатори за измерване на ефективността на професионалното образование, за които в рамките на проведеното изследване, част от системата за ефективно управление на професионалното образование, бяха събрани данни.

Данните за гимназиите, включени в проекта и разпределени във двадесет секторни мрежи, са съпоставени и анализирани с данните за професионалните училища, които бяха обхванати в анкетно проучване, част от системата за ефективно управление на професионалното образование. За да могат да бъдат направени тези сравнения и да бъде коментирано представянето на училищата в секторната мрежа, бе извършен анализ на данните на всички професионални училища, включени в анкетното проучване. Трябва да се има предвид, че не за всички индикатори има данни за всички училища и съвкупността, която реално е използвана при пресмятането на отделни индикатори, може да варира с разлика от няколко десетки училища. Училищата, за които са събрани и анализирани по-голямата част от данните са 317, като в тази бройка са включени и 112 училища, участващи в проекта, за които има събрани достатъчно данни.

В анализите по секторни мрежи и в бенчмаркинг анализа са ползвани основно два типа графики – хистограми и боксплотове. Хистограмите илюстрират отговори на въпроси в скалите, в които те оригинално са зададени на анкетираните и кодирани. Основно са използвани пет и шестстепенни рангови скали с ясно определена посока, в която оценките се подобряват/влошават. Боксплотовете илюстрират разпределението по секторни мрежи на точкови оценки от 0 до 100, които се използват в ЕСУПО. Тези точкови оценки са калкулирани

---

¹ справка Информационната система на образованието (Админ) за 2013 г.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

на базата на разнообразие от социологически и административни данни, като точната дефиниция на всеки индикатор и методът на изчисление са дадени в приложение. При боксплотовете, както е обичайно, кутиите показват 25-тия (отдолу) и 75-тия (отгоре) перцентил. Напречните линии отдолу и отгоре показват границата, отвъд която са разположени екстремните стойности (съответно минимум – отдолу и максимум - отгоре). Отвъд тези граници като точки са показани конкретни екстремни стойности – училища с необичайно ниски или необичайно високи оценки. За удобство на визуалното сравнение всички графики по секторни мрежи, заедно с графика на обобщаващите стойности за съвкупността, са дадени на обща дъска.

Данните за секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ в приложените фигури са означени с номер 13. За да могат да бъдат представени визуално данните за всички секторни мрежи в сравнителен план, секторните мрежи са означени с номера, както е посочено по-долу²:

- СЕКТОРНА МРЕЖА ИЗКУСТВА 1
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТЪРГОВИЯ 2
- СЕКТОРНА МРЕЖА БАНКИ И СЧЕТОВОДСТВО 3
- СЕКТОРНА МРЕЖА АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ 4
- СЕКТОРНА МРЕЖА ЕЛЕКТРОНИКА 5
- СЕКТОРНА МРЕЖА МАШИНОСТРОЕНЕ 6
- СЕКТОРНА МРЕЖА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА 7
- СЕКТОРНА МРЕЖА ЕНЕРГЕТИКА 8
- СЕКТОРНА МРЕЖА ХИМИЧНИ ТЕХНОЛОГИИ 9
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТРАНСПОРТ 10
- СЕКТОРНА МРЕЖА ХРАНИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ 11
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТЕКСТИЛ, ОБЛЕКЛО, ОБУВКИ И КОЖИ 12
- СЕКТОРНА МРЕЖА ДЪРВЕСИНА, ХАРТИЯ, ПЛАСТМАСИ И СЪТЪКЛО 13
- СЕКТОРНА МРЕЖА СТРОИТЕЛСТВО 14
- СЕКТОРНА МРЕЖА СЕЛСКО И ГОРСКО СТОПАНСТВО 15
- СЕКТОРНА МРЕЖА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА 16
- СЕКТОРНА МРЕЖА ФРИЗЬОРСТВО И КОЗМЕТИКА 17
- СЕКТОРНА МРЕЖА ХОТЕЛИЕРСТВО 18
- СЕКТОРНА МРЕЖА РЕСТОРАНТЪОРСТВО 19
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТУРИЗЪМ И СПОРТ 20

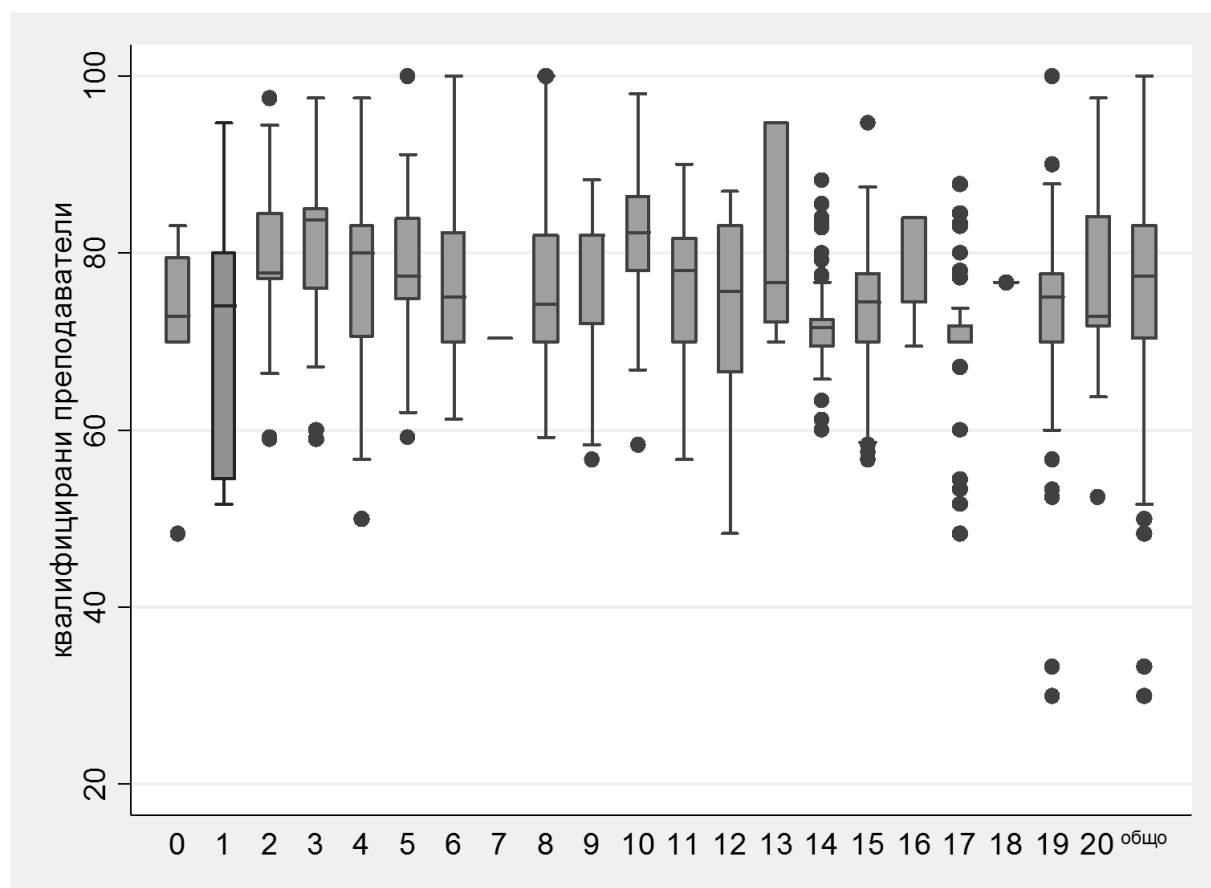
² С 0 са означени училищата, за които има налични данни, но не е посочена секторна мрежа

Индикатори от група 1: Създадени условия за придобиване на професионална квалификация чрез налична нормативна база, институционална база, материално-техническа база, осигуреност с педагогически кадри, финансово обезпечаване.

Степен на осигуряване на квалифицирани преподаватели по преподаваните професии и специалности

Това е комплексен индикатор, построен въз основа на данни от Информационната система на образованието. Изчислява се чрез претеглено сумиране на % учители по професионална подготовка в училищата, които а) отговарят на изискванията за заемане на длъжността с тегло 0.5, б) отговарят на изискванията за преподаване по всички предмети, които преподават с тегло 0.2, в) преподават теория и имат придобита професионално-квалификационна степен с тегло 0.2 и г) са преминали поне 1 курс за обучение в последните 3 години (след 2011 г.).

Фигура 1. Дял на квалифицираните преподаватели в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ и в професионалното образование като цяло.

По отношение на дела на квалифицираните преподаватели (Фигура 1) оценката за секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ (колона 13) почти съвпада с медианната стойност на оценките за професионалното образование (колона общо). Прави впечатление, че тази секторна мрежа е с най-високите точки по този показател, като ранжирането на училищата започва от около 70 т., а 50% от училищата получават оценка над 75 точки. Наблюдаваните гимназии в рамките на проекта се ранжират в диапазона между 72 и 94 точки. Видимо всички училища, причислени към тази секторна мрежа, успяват да привлекат учители, които да отговарят в значителна степен на посочените изисквания за квалификация. Медианната стойност за всяка секторна мрежа и общо за професионалното образование е отбелязана с хоризонтална черта в сивия правоъгълник, онагледяващ разпределението на оценките на училищата между 25-я и 75-я перцентил (т.е. 50% от училищата).

Подобно на данните за учителите в цялото професионално образование, много от учителите в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ не са участвали в обучение за повишаване на квалификацията. Отзивите по секторни мрежи са много сходни и като цяло показват, че участвалите в подобни обучения са доволни и намират обученията за полезни (табло 13, Фигура 2 и Фигура 3). Скалата градира отговорите от положителни към отрицатели, подредени от ляво на дясно.

Фигура 2. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището

Фигура 3. Обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано в рамките на проекти по национални, европейски и други международни програми

Около 45% от учителите в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ не са участвали в обученията за повишаване на квалификацията, организирани от училището или методическо обединение. По-висок е дела на участващите в обученията, които са организирани в рамките на национални, европейски или международни програми. Около 30% от учителите не са обхванати в такива обучения.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

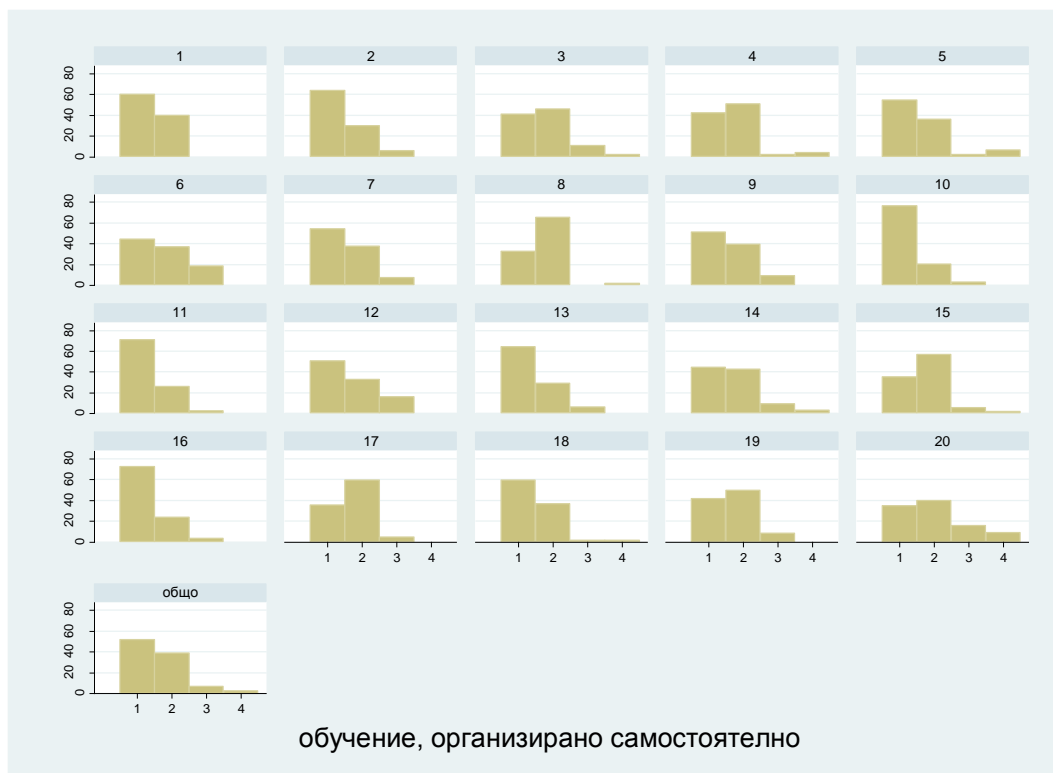

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

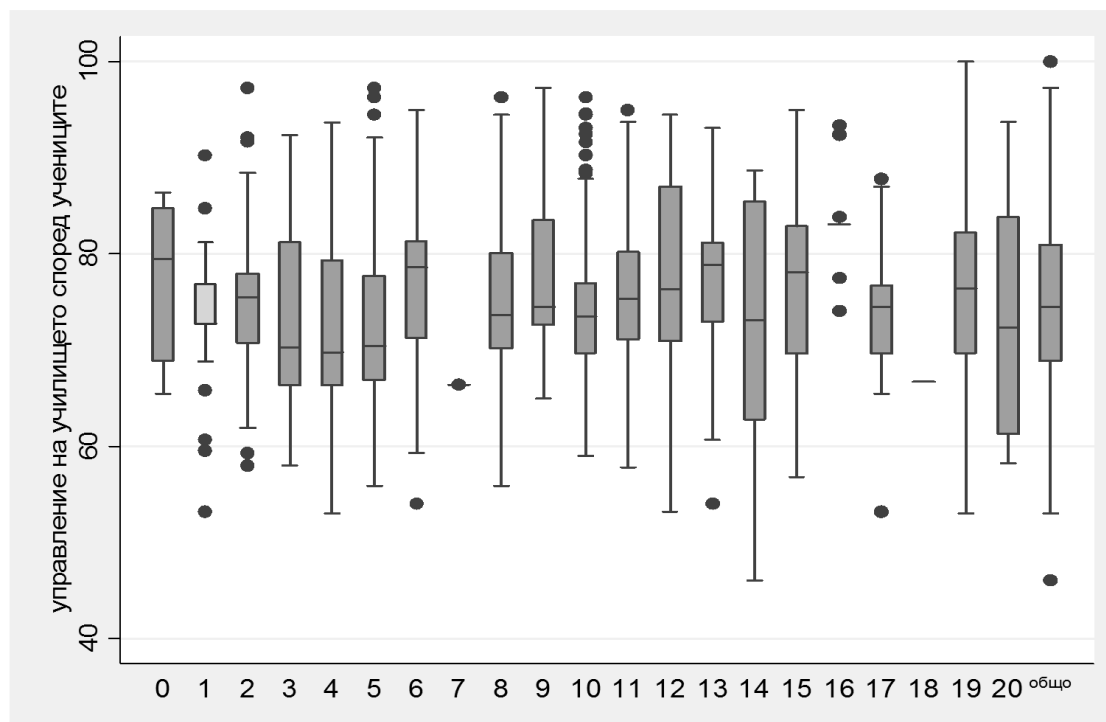
Фигура 4. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано самостоятелно

Обученията, които учителите са организирали самостоятелно, за да повишат своята квалификация (Фигура 4), са най-редки. В секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ около 54% от учителите заявяват, че са инвестирали в такова обучение и като цяло удовлетвореността от тази самостоятелна форма за повишаване на квалификацията е висока.

Управление на училището в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“

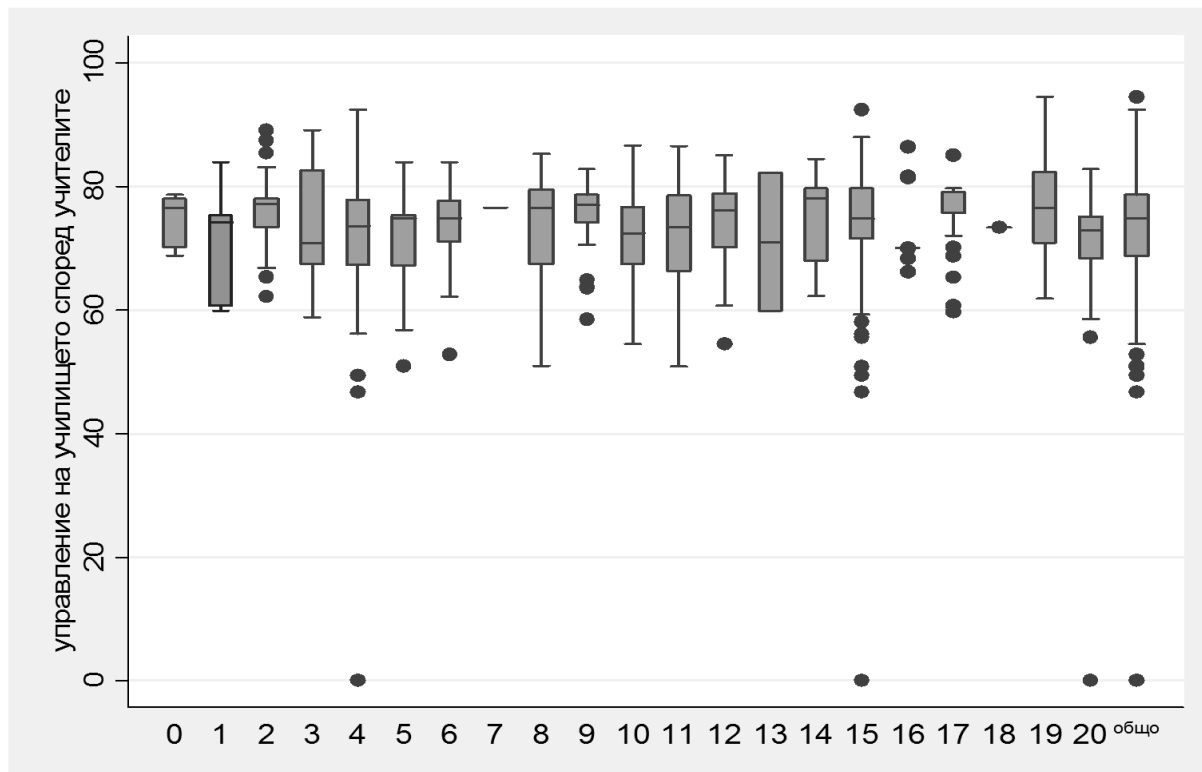
Фигура 5. Оценка на системата за управление и взимане на решения в училището според учениците

Въпреки че оценките на учениците за управлението на училищата в секторната мрежа се разслояват значително, с разлика между най-ниската и най-високата оценка около 30 точки, училищните ръководства получават едни от високите оценки по този показател от своите ученици в сравнение с останалите секторни мрежи. Гимназиите в проекта получават високи оценки в диапазона между 72 и 82 точки и това показва положително отношение на учениците, като значителната част учениците в тази секторна мрежа подкрепят училищните ръководства и техните решения.

Индикаторът отразява оценката на учениците за управлението на училището и е формиран на базата на отговори на учениците на въпроси за достъпа им до информация и практиките на участието на учениците при взимането на решения. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 6. Оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения, организацията на работния процес

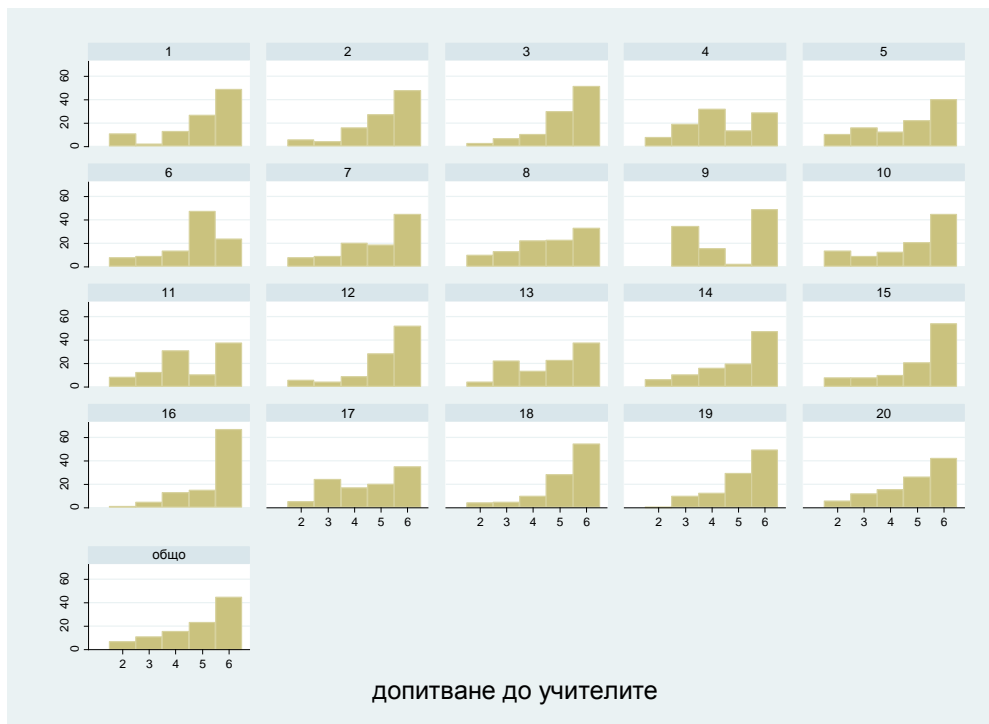
Оценката на учителите за управлението на училищата в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“, представена по-долу, се базира също на оценка по скала от 0 до 100 от проучване (част от системата за ефективно управление на професионалното образование) сред учителите за удовлетвореността от управлението на училището и по-конкретно системата за управление и взимане на решения в училището.

За разлика от учениците, учителите са по-умерени в оценките, които поставят за управлението на училищата. Въпреки че в секторната мрежа половината от училищата получават оценка между 70 и 80 точки, останалата половина училища са оценени в оценки между 60 и 70 точки и като цяло наблюдаваме по-умерена оценка от страна на учителите. Гимназиите, включени в проекта, са ранжирани от учителите в диапазона 59-81 точки, като три от тези училища получават осезателно по-ниски оценки – 59,62 и 64 точки.

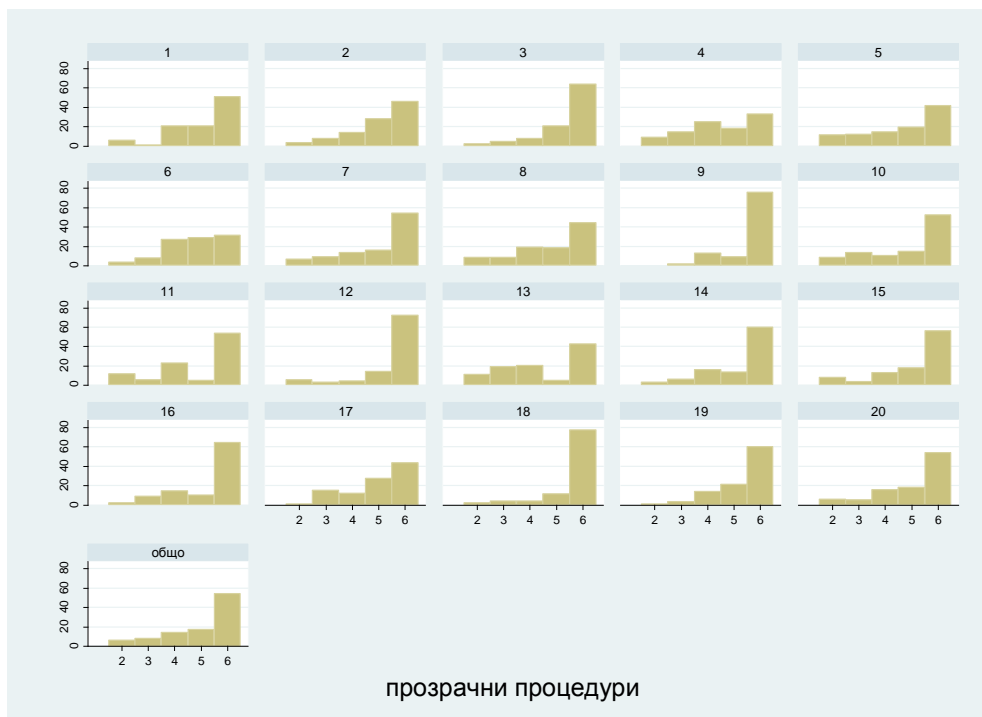
Анализът на компонентите на този индикатор показва, че като цяло учителите разбират и подкрепят процедурите за взимане на решения в училището. Степента на установяване на практики за участие на учителите във взимането на решения на училищно ниво (Фигура 7) е индикаторът, който показва, че има нужда тези практики да се развиват и установяват като част от демократичното управление в училището и управленския инструментариум. Скалата на оценките от отрицателна към положителна нараства от ляво на дясно, а нулевата стойност

отбелязва неотговорилите. На фона на положителните оценки за участието на учителите все още има училища, в които тези мерки не се ползват с подкрепата на всички учители.

Фигура 7. Практика за допитване до мнението на учителите при взимането на важни управленски решения

Фигура 8. Наличие на ясни и прозрачни процедури по секторни мрежи

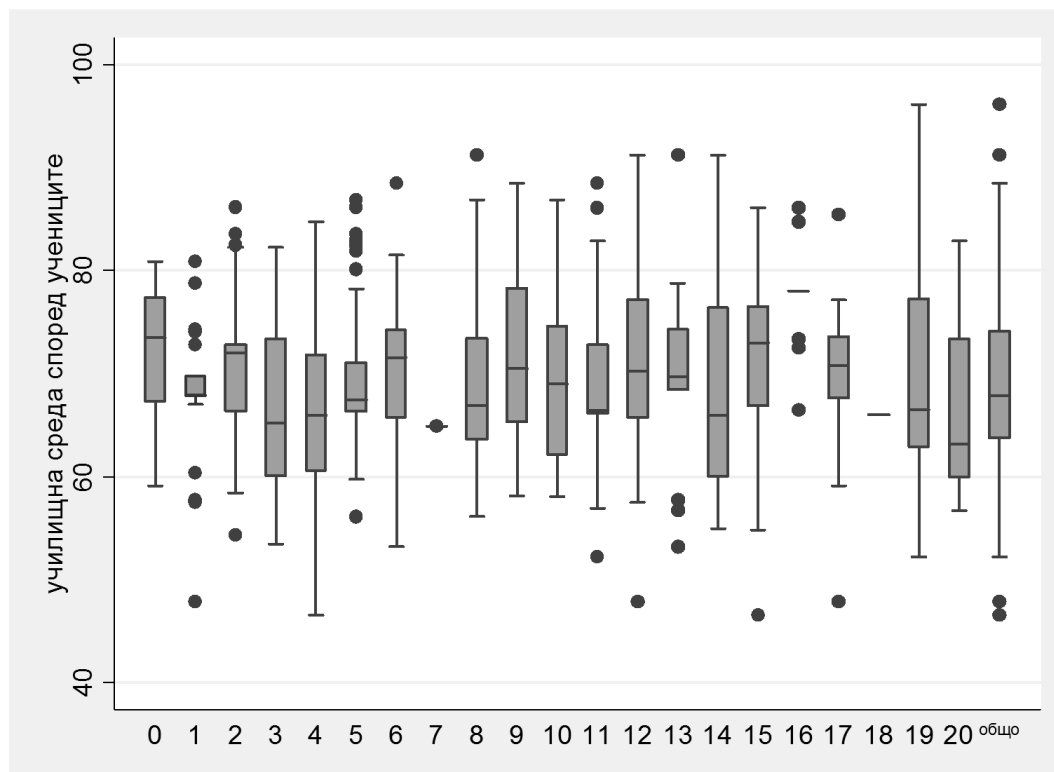
Училищна среда

Оценката на училищната среда е комплексен индикатор, който включва отговорите на учители и ученици на въпроси от социологическо проучване, засягащи материално-техническата база, социално-битовите условия, сигурността и дисциплината в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

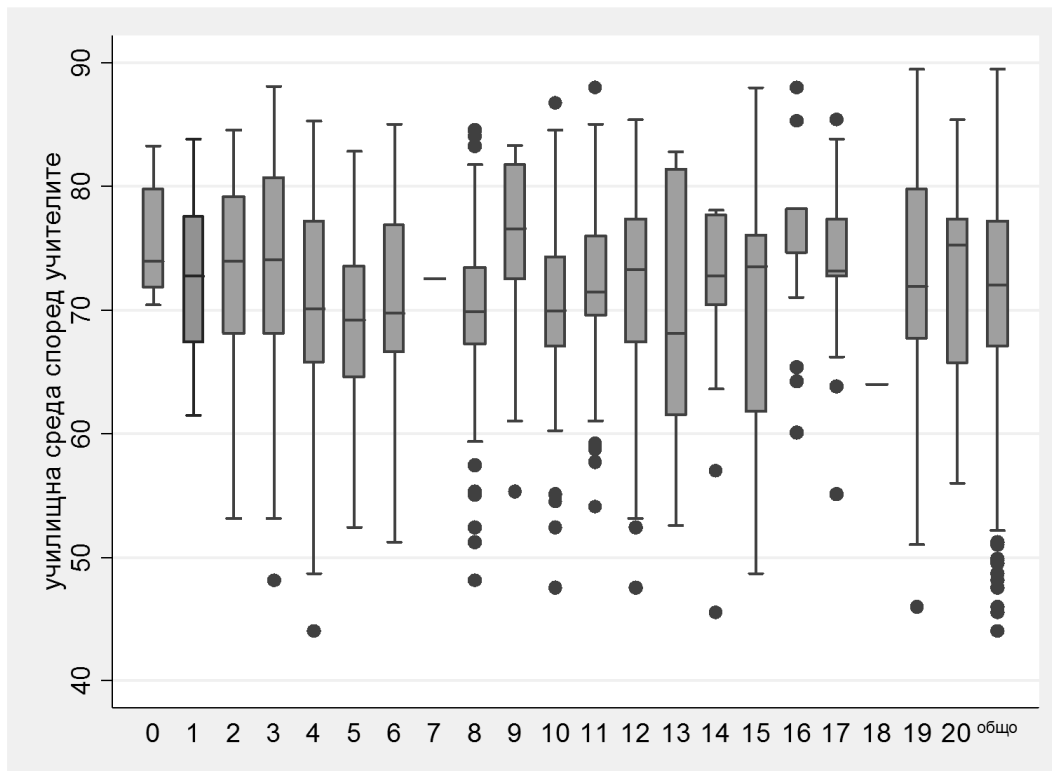
Като цяло оценките, поставени от учениците за учебната среда в тази секторна мрежа, са сред високите оценки в професионалното образование (фигура 9). Наблюдават се три екстремно ниски стойности (означени с черни точки в долната част на колоната) и една от наблюдаваните гимназии в рамките на проекта е сред тези ниски оценки (56 точки). При прегледа на индикаторите прави впечатление, че за тази гимназия е характерен много висок процент отпаднали ученици (около 24 %). Останалите гимназии, от селектираните за проекта, получават оценки в диапазона 68-76 точки.

По-ниските оценки за училищната среда в училищата, които наблюдаваме в рамките на проекта, се базират на недоволство от социално битовите условия, които предоставят училищата. По-конкретно негативна оценка събират наличието на място за хранене и качеството на храната, предлагана в училището, наличието и условията в училищните общежития и отоплението през зимните месеци.

Фигура 9. Оценка на училищната среда от учениците

Фигура 10. Оценка на училищната среда според учителите

Оценките на училищната среда, базирана на отговорите на учителите от секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“, са силно разслоени, като най-ниските са малко под 50 точки, а най-високите достигат до над 80 точки. Прави впечатление, че средната (медиана) е най-ниска в сравнение с останалите секторни мрежи, а училищата, получили най-ниски оценки от учителите (между 50 и 60 точки), се нареждат сред училищата с най-ниски оценки в професионалното образование. Наблюдаваните в рамките на проекта гимназии са с оценки в диапазона 61-81 точки, а гимназията, получила ниска оценка от учениците си, е оценена доста по-високо от учителите (88 точки) и се доближава до средната (медианата) за секторната мрежа.

Възможността за използване на съвременна компютърна техника и интернет в часовете е един от компонентите на този индикатор (Фигура 11). Като цяло учителите от училищата в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“, подобно на повечето секторни мрежи, са доволни от компютърната техника, с която разполагат. Скалата е с нарастващи положителни оценки от ляво на дясно³.

³ С „0“ са отбелязани неотговорилите

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

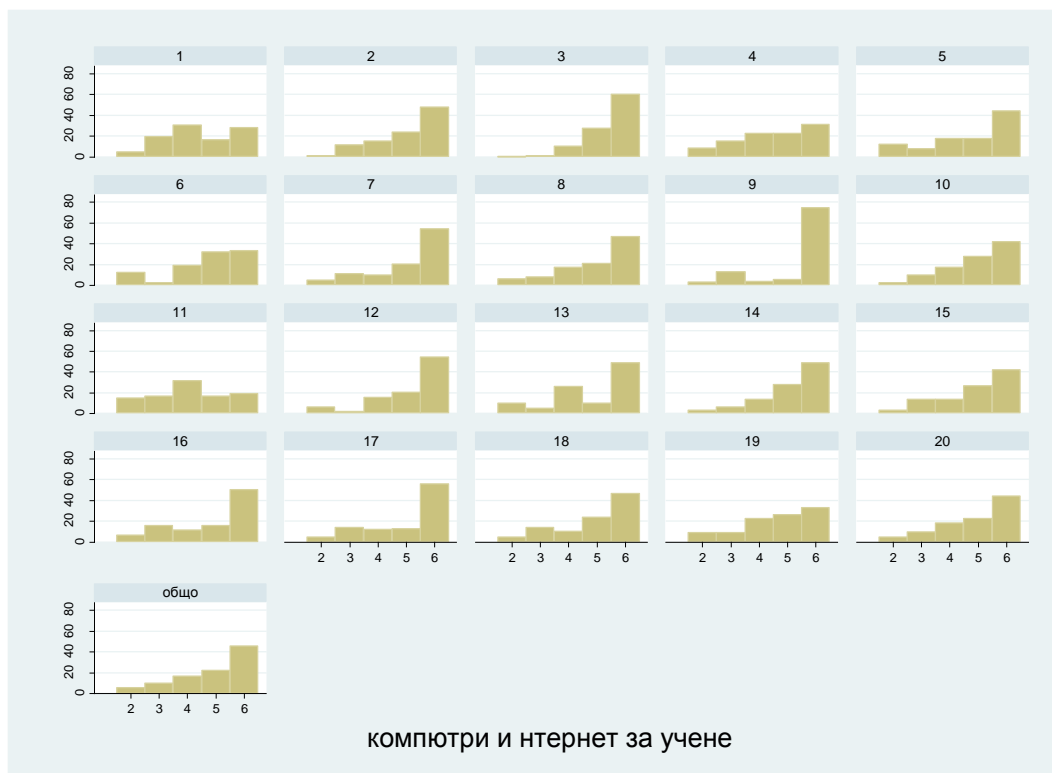

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

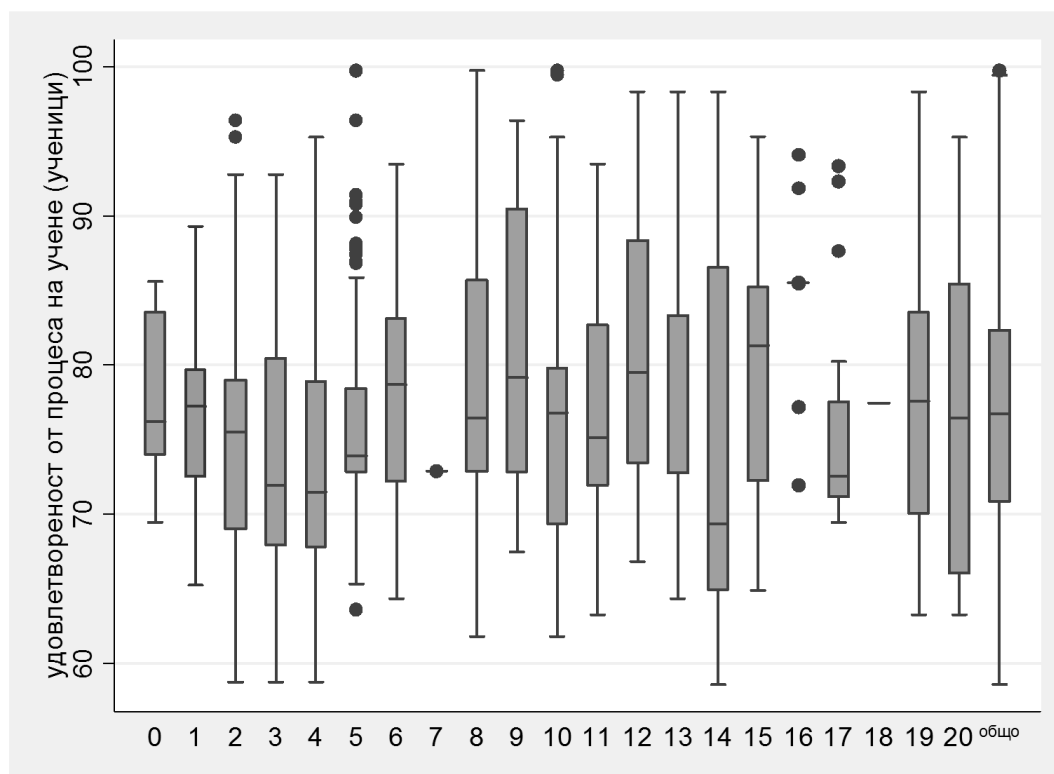
Фигура 11. Наличие на съвременни компютри с достъп до интернет, използвани в часовете

Организацията на учебния процес и оценяването

Индикаторите се базират на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред ученици и учители за удовлетвореността от процеса на обучение и учене, в т.ч организацията на учебния процес, оценяването и индивидуалната работа с учителите в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 12. Удовлетвореност от процеса на учене (ученици)

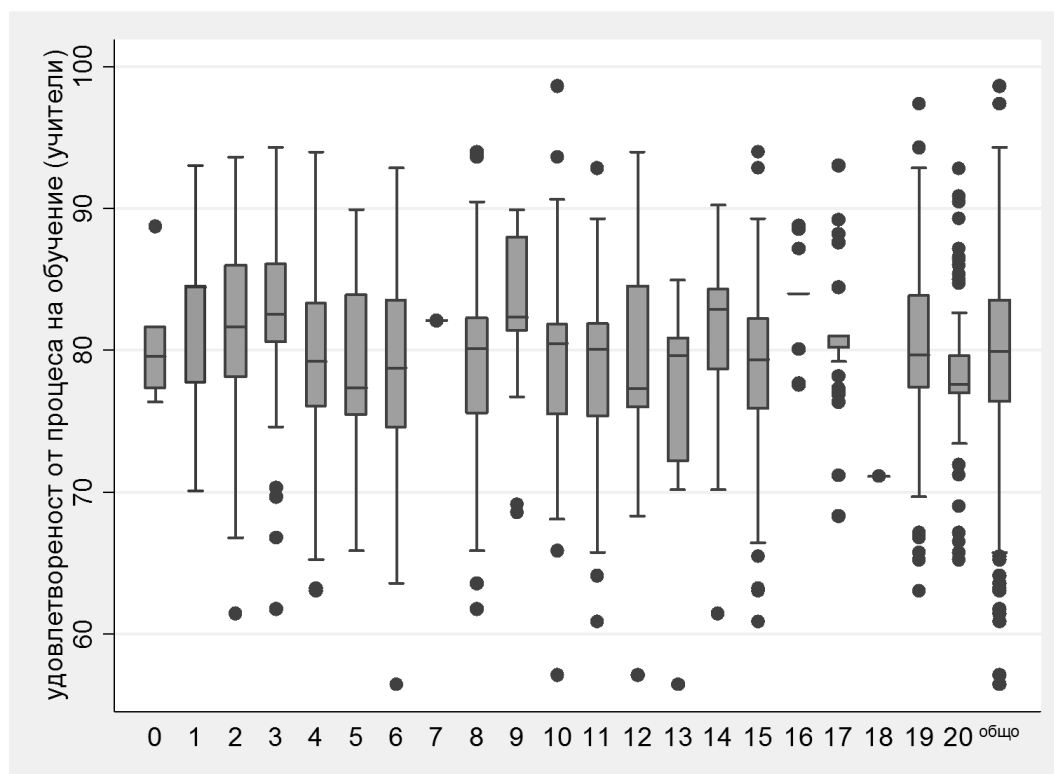
Удовлетвореността на учениците от организацията на учебния процес и обучението (Фигура 12) в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ (колона 13) е силно диференцирано, както и при повечето от секторните мрежи. Наблюдаваните гимназии са оценени в границите между 72 и 86 точки, като гимназията, получила 72 точки, е на границата на училищата, получили най-ниските 25% от оценките за секторната мрежа. Прегледът на резултатите на учениците от тази гимназия на държавните зрелостни изпити и държавния изпит по професията показва около 55% успеваемост.

Оценката на учителите за същото училище (Фигура 13, колона 13) почти съвпада с това на учениците. Сред училищата, които са включени в проекта, оценките на учителския колектив за това училище е най-ниската оценка. По отношение на данните за цялата секторна мрежа може да се каже, че учителите като цяло са по-умерени в оценките си от учениците, като едно от

училищата, което не е сред включените в проекта, получава и екстремно ниска оценка, което е ясен индикатор за недоволство на учителския екип.

Фигура 13. Удовлетвореност от процеса на обучение (учители)

Партньорства и родителско участие

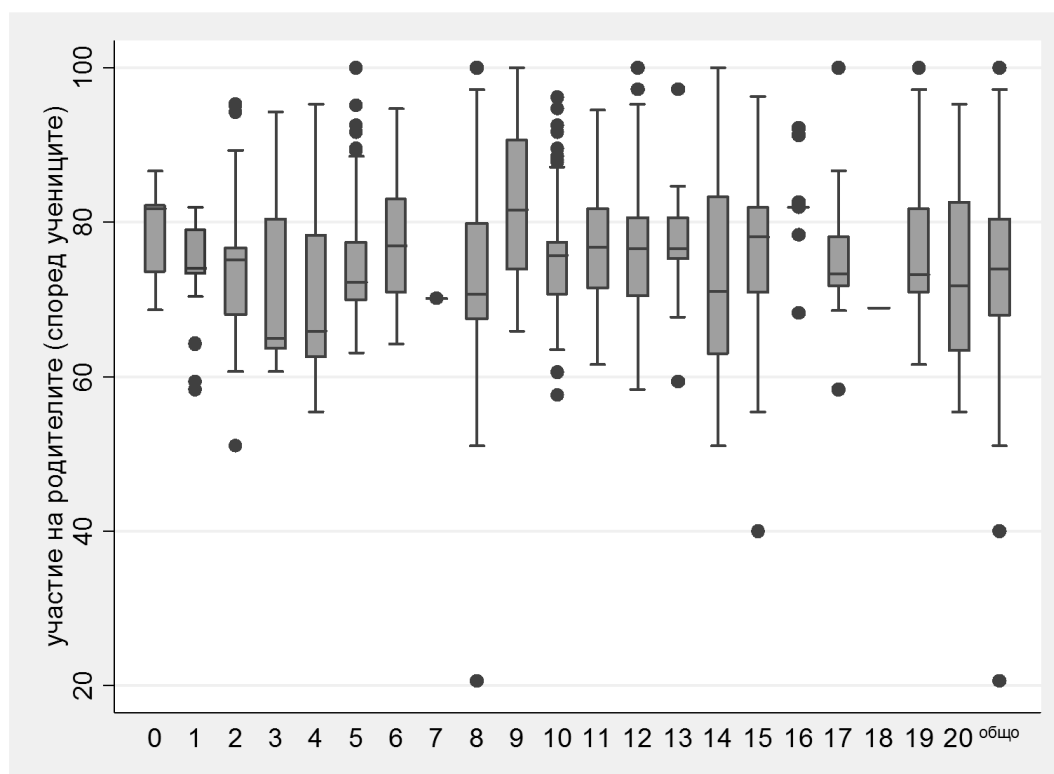
Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учениците и учителите за удовлетвореността от развиваните от училището партньорства, в т.ч участието на родителите им в училищния живот. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Като цяло за училищата, причислени към тази секторна мрежа, усещането на учениците (Фигура 14, колона 13) за развиваните партньорства и участието на родителите в училищния живот е по-позитивно от това на учителите, макар едно от училищата да получава екстремно ниска оценка в сравнение с компактните оценки, дадени от учениците за училищата в тази секторна мрежа. Двете медианни стойности на оценките дадени от учениците и учителите за училищата, причислени към секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“, почти съвпадат (около 75 точки), но разслоението на учителските оценки показва, че немалка част от учителските колективи дават по-умерени оценки за партньорствата и участието на родителите

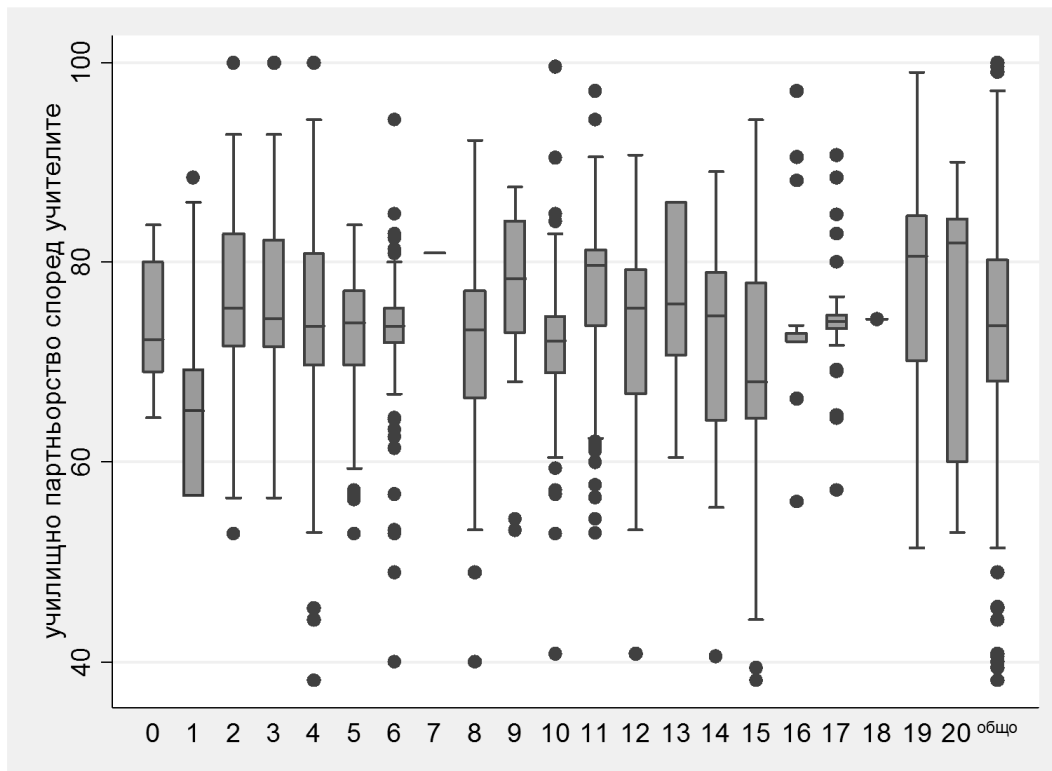
в техните училища. По-долу (Фигура 14 и 15) са представени последователно оценките от ученици и учители за тази секторна мрежа (колона 13).

Гимназиите, включени в проекта, попадат в диапазон на оценките между 75-84 точки, дадени от учениците за работата с родителите и ясно показват хомогенност на практиките в училищата по отношение на работата с родителите. Подобни са оценките от учителите, които ранжират училищата на проекта с оценки в диапазона между 72 и 85 точки. Прегледът на данните на гимназиите, включени в проекта, показват, че по-ниските оценки от учителите са основани на усещането за ниска ефективност на училищното настоятелство и затруднения в контактите с родители, докато отношенията с бизнеса при организиране на стажове и други съвместни инициативи са оценени позитивно.

Фигура 14. Участие на родителите в училищния живот според учениците

Фигура 15. Партньорство на училището с родителите, бизнеса и висшите училища според учителите

Удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на професионална квалификация

Индикаторът се базира на оценка, базирана на данни от социологическо проучване, дадена от учениците за удовлетвореността им от придобиваната общообразователна и професионална подготовка. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Оценките на учениците от секторната мрежа за придобиваните знания и приложимостта на наученото са съизмерими с данните за цялото професионално образование. Средната оценка (медиана) за степента на удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация е малко над 70 точки от 100 възможни и е по-висока от медианата за цялото професионалното образование. Максималните оценки за училищата достигат 80 точки. Разсейването на оценките по училища е значимо и както и при повечето секторни мрежи се открояват училища, чийто ученици не оценяват високо предложеното от училищата. Тези ниски оценки са в диапазона от приблизително 56 точки до 67 точки.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

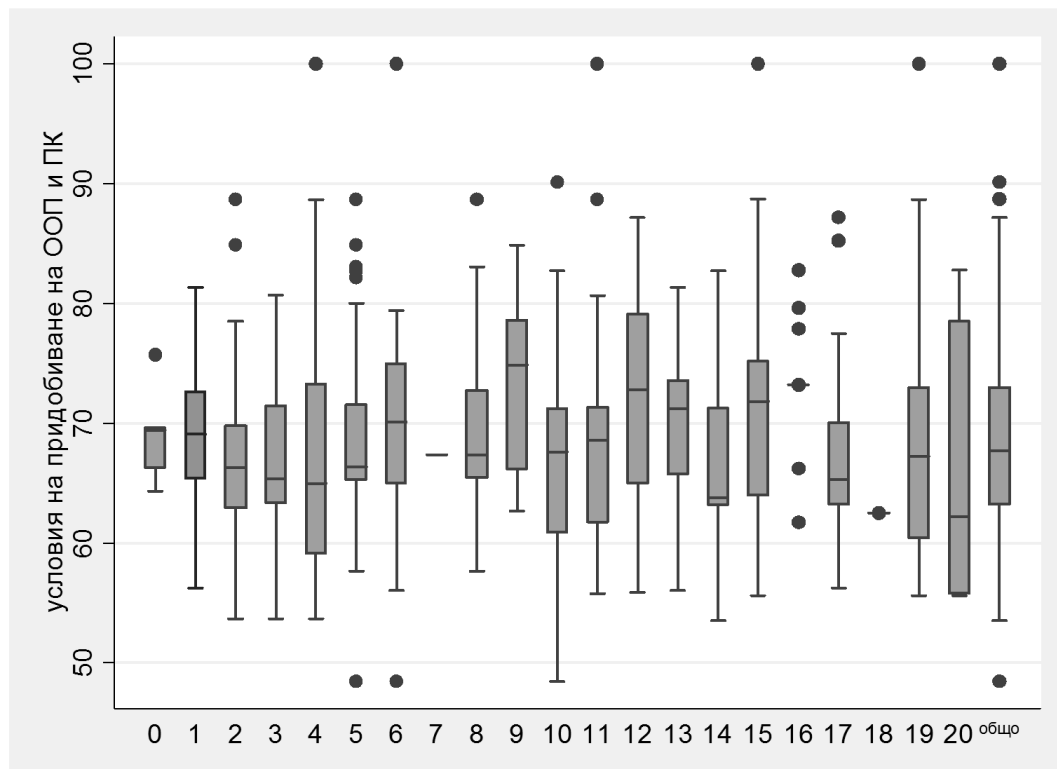
Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

На фона на дадените оценки в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ две от гимназиите, които участват в проекта, получават ниски оценки от учениците за този индикатор – 60 и 65 точки. Останалите гимназии са с оценки близко до средните, а най-високата поставена оценка от учениците от тази секторна мрежа е 73 точки.

Фигура 16. Степен на удовлетвореност на учащите от условията на придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация

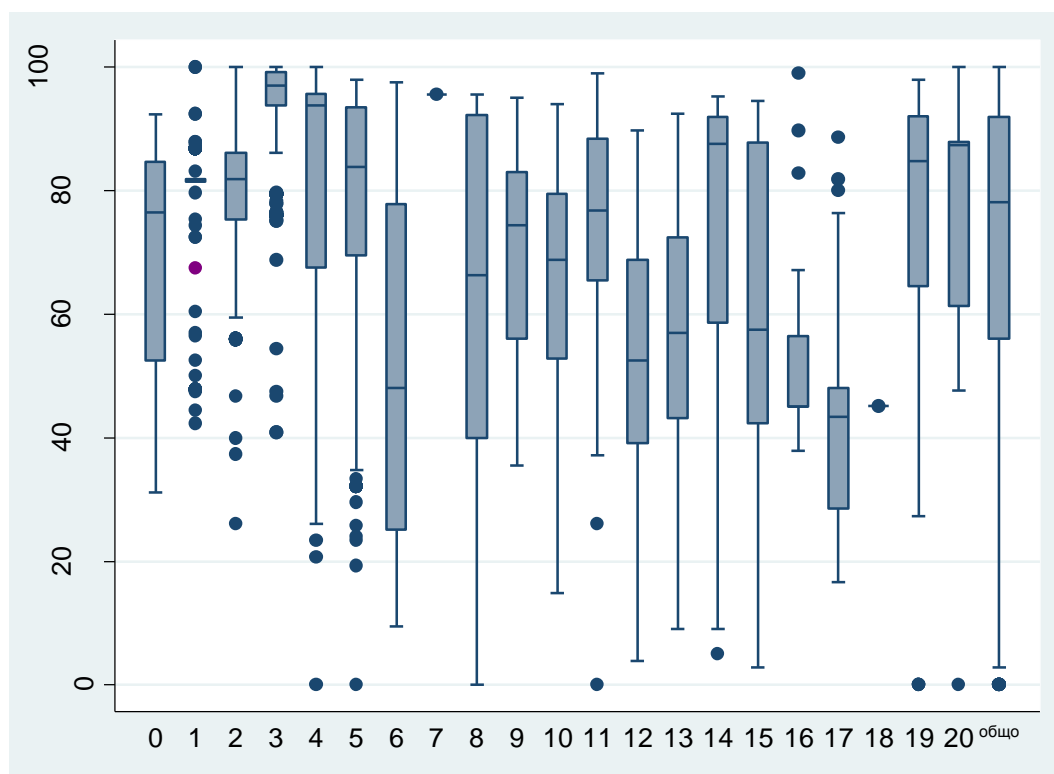

Индикатори от група 3. Реализация на гражданите, придобили професионална квалификация, в икономиката и други сфери на обществения живот

Тази група индикатори се базира на обективни данни за дела на учениците, които са положили успешно държавен зрелостен изпит (ДЗИ) и държавен изпит по професията (ДИП), за дела на отпадналите и дела на продължилите в следваща степен на образование, субективни индикатори за удовлетвореността на учениците от придобитата квалификация и субективни данни за удовлетвореността на представители на бизнеса. Тези индикатори са ключови за анализа на ефективността на училищата в професионалното образование.

Ученици, положили успешно държавни зрелостни изпити и държавни изпити по професията

Фигура 17. Дял на учениците, положили успешно ДЗИ

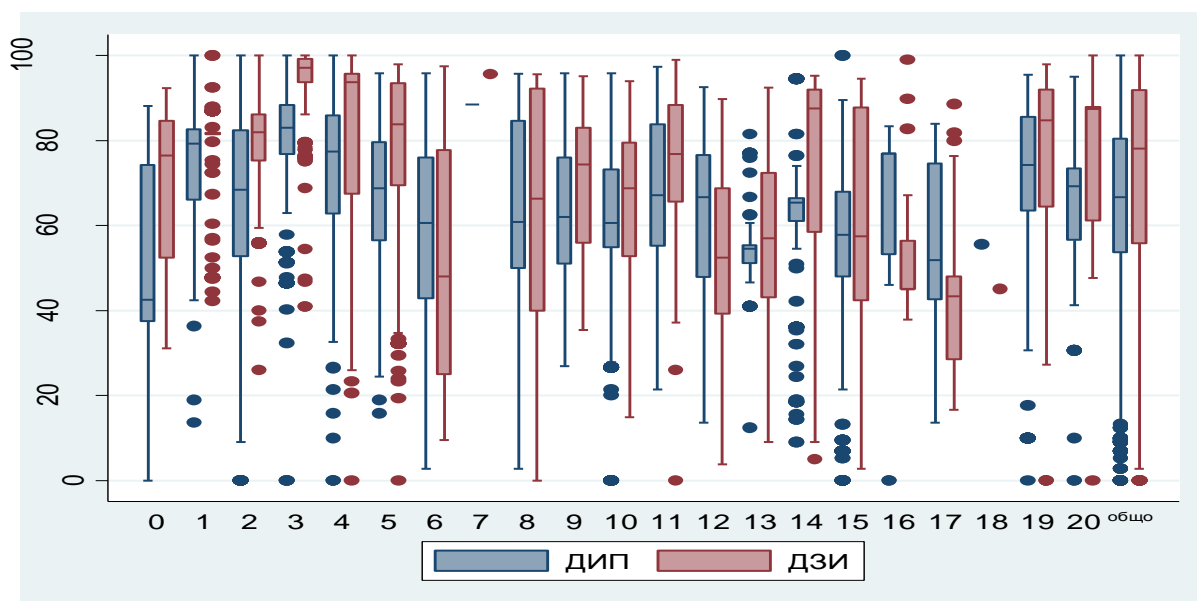
Индикаторът е изчислен на училищно ниво и показва % ученици от записаните в 12 клас, положили успешно двата изисквани по закон зрелостни изпита – по Български език и литература и по втори избираем от учениците предмет (фигура 17). В дела на учениците, положили успешно държавните зрелостни изпити, има съществени разлики между секторните

мрежи, а също и между училищата в рамките на не малко от секторните мрежи⁴. В секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ (колона 13) процентът на успеваемост по този индикатор е по-нисък от средния в професионалното образование – малко под 60 % при медиана за професионалното образование, приближаваща 80%. В повече от половината училища, причислени към тази секторна мрежа, минимум 60% от учениците се справят успешно с тези изпити. Вниманието би следвало да бъде насочено към училищата, които са под тези стойности с особено внимание към тези, в които под 50% от учениците успяват да се справят със зрелостните изпити. За секторната мрежа това се отнася за почти 50% от училищата, в които се обучават ученици в такива професионални направления.

Една от гимназиите, селектирани за целите на проекта, е с изключително ниски показатели по тази оценка – едва 9% от учениците успяват на зрелостните изпити. Останалите гимназии се ранжират в диапазона 57-80% дял на учениците, които успешно взимат ДЗИ и тези резултати са в рамките на средните за секторната мрежа.

Като цяло за професионалното образование делът на учениците, успешно положили държавните зрелостни изпити (ДЗИ), са по-високи от държавния изпит по професията. Този модел се наблюдава за секторната мрежа, както и при повечето професионални направления. На фигура 18 са представени в сравнителен план дяловете на учениците , които успешно са взели ДЗИ и ДИП по секторни мрежи.

Фигура 18. Дял ученици, успешно представили се на зрелостни изпити и държавния изпит по професията

⁴ Например секторни мрежи с номера 8, 10, 12-15

В левия сектор на колона 13 (Фигура 18) в синьо са представени данните за държавния изпит по професията, а непосредствено до тях в десния сектор и с червен контур са данните за държавните зрелостни изпити за секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“. Фигурата ясно демонстрира съществуващата разлика в секторната мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ между дела на учениците, успешно положили Държавния изпит по професията и Държавните зрелостни изпити и малко по-добри средни резултати⁵ при ДЗИ. Данните за ДИП не се характеризират с големи разсейвания по училища и с изключение на наблюдаваните екстремни стойности за някои училища, резултатите на учениците в училищата са компактни, което е видима разлика с повечето секторни мрежи. Дори екстремно ниската стойност на анализа, която показва нисък резултат по този показател (около 40%) за едно от училищата в мрежата, не е в диапазона на крайно ниските оценки за професионалното образование.

Сред гимназиите от тази секторна мрежа, включени в проекта, между 51 и 72% от учениците успешно взимат ДИП. Две от тях, в които 62 и 72% от учениците взимат ДИП, са сред водещите училища за мрежата и едни от училищата с най-високи резултати.

Би трябвало да се има предвид, че ниските резултати на учениците биха могли да се дължат и на намерението на учениците да не упражняват изучаваната в училището професия, а да продължат обучението си във висше училище. Анализът на общите данни за професионалното образование показва, че колкото по-голяма е разликата в резултатите на ДЗИ и ДИП, толкова по-голяма е вероятността за продължаване във висше образование, но също така има ясни тенденции в отделните секторни мрежи.

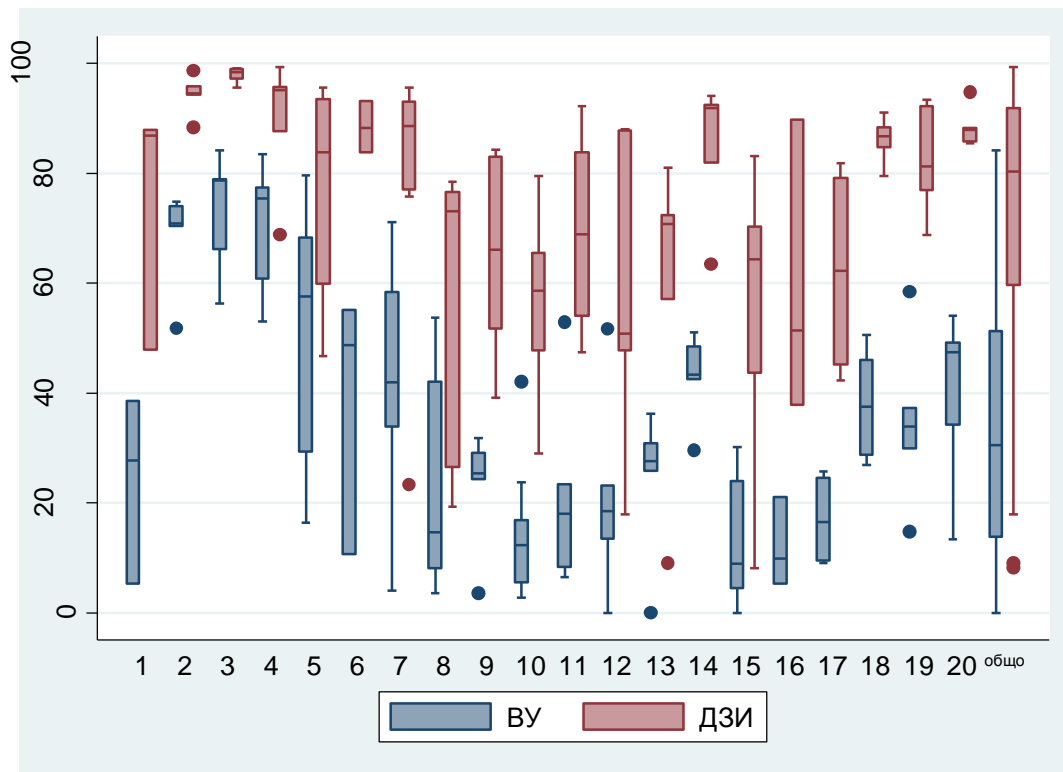
По отношение училищата в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ данните показват, че близо 30% от учениците продължават във висше училище. В една от наблюдаваните гимназии нито един от учениците не е продължил във висше образование. Това е училището, което има много нисък дял на учениците, които успешно са взели ДЗИ – едва 9% и което има и най-висок дял отпаднали ученици сред наблюдаваните гимназии – 24%.

Данните за изчисляване на индикатора са от Информационната система на образованието и включва данни за ДЗИ за учебна година 2013/2014 (м. май) и данни за ДИП към юни 2014 г.

---

⁵ Медиана

Фигура 19. Дял на явилите се на държавни зрелостни изпити и дял на продължилите във ВУ от гимназиите в проекта

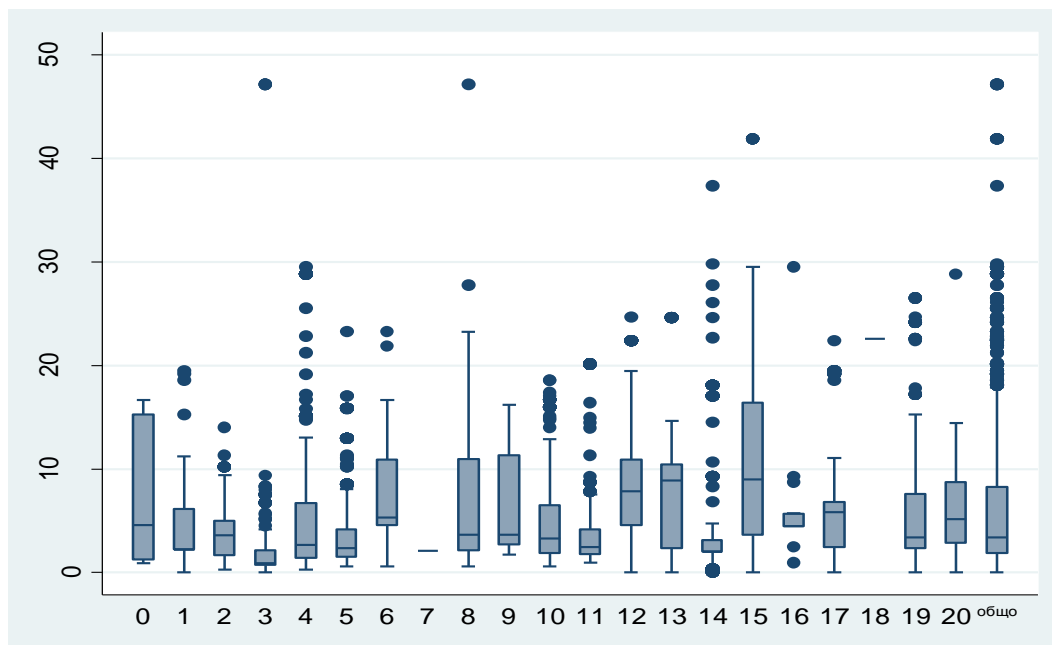

Отпаднали ученици

Данните за изчисляване на индикатора са от Информационната система на образованието. Информацията е за отпаднали от професионални паралелки за последната година, като за отпаднали се считат ученици, които са записани в клас, различен от 12-ти, през предишната учебна година (2012/2013), и не са записани в нито едно училище в нито една паралелка (вкл. общообразователна) за текущата учебна година (2013/2014).

Фигура 20. Дял на отпадналите ученици

В дела на отпадналите ученици по секторни мрежи (Фигура 20) има значими разлики. В секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ (колона 13) отпадането от училище е високо на фона на средните стойности за професионалното образование и се наблюдават данни в широки граници за училищата в тази секторна мрежа, достигащи до 15 % отпадане. Една от гимназиите е с екстремно високи нива на отпадане на фона на останалите в секторната мрежа и тя е една от включените в проекта (24% отпаднали). 25% от училищата в тази секторна мрежа се доближават до дялове на отпадналите в диапазона 8-10%, а най-високите нива на отпадане са в диапазона 10-15%, където попадат 25% от училищата. Останалите гимназии в проекта са в широки рамки на нивата на отпадане – между 2 и 10 %.

Интересно би било да проследим и останалите показатели за гимназията, включена в проекта, която е с най-високия дял отпаднали в секторната мрежа (в цветните полета са означени субективните индикатори, базирани на социологическите проучвания сред учители и ученици в това училище):

1.10б Училищен мениджмънт - оценка на ученици	78,85 точки
1.10в Училищен мениджмънт - оценка на учители	64,81 точки
1.11б Училищна среда - ученици	56,77 точки
1.11в Училищна среда - учители	68,11 точки
1.12б Обучение и учене - ученици	86,67 точки
1.12в Обучение и учене - учители	80 точки
1.13б Училищно партньорство - ученици	76,64 точки
1.13в Училищно партньорство - учители	77,89 точки

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

1.14 Удовлетвореност учащи	71,23	точки
3.16 Държавен изпит по професията	54,55	%
1.6 Квалифицирани преподаватели по професии и специалности в училището	72	точки
3.1a Държавен зрелостен изпит	9,09	%
3.2 Дял отпаднали	24,60	%
3.3 Дял продължили обучението си	0	%
3.7 Удовлетвореност от придобиваната квалификация	33,80	точки

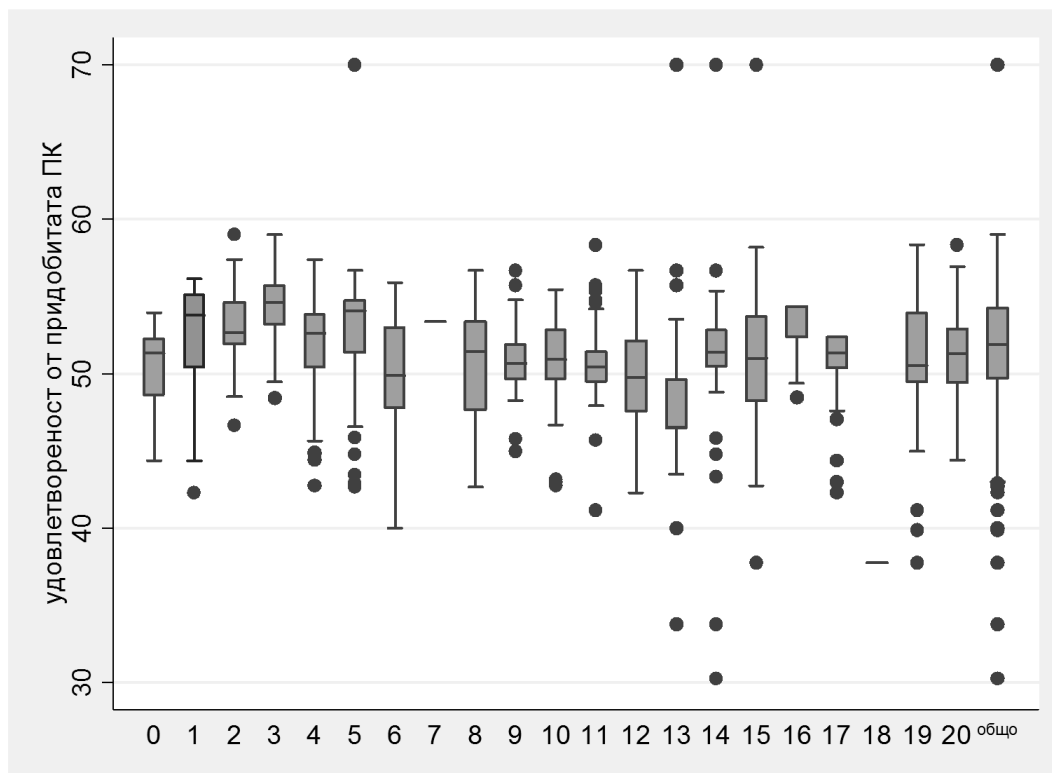
Удовлетвореност на учениците от придобиваната професионална квалификация

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учениците (част от системата за ефективно управление на професионалното образование) за удовлетвореността от придобитата професионална квалификация, в т.ч. отношението им към училището, плановете им за развитие след като го завършат и качеството на подготовката, която получават.

Като цяло за системата на професионалното образование може да се каже, че удовлетвореността на учениците от придобиваната професионална квалификация (фигура 21) не е много висока, а сред училищата има такива с много ниски показатели за удовлетвореност.

Удовлетвореността на учениците от придобиваната професионална квалификация в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ (колона 13) е сред най-ниските в сравнение със средната (медиана) за професионалното образование. Оценка по училища са близки, а при една от наблюдаваните гимназии оценката за удовлетвореност на учениците попада в групата на екстремно ниските оценки в тази секторна мрежа с 33 точки. Като цяло в малко повече от две трети от училищата в секторната мрежа се наблюдава високо ниво на неудовлетвореност и усещане за ниска приложимост на знанията и уменията, придобити в рамките на обучението с оценки под 50 точки. Останалите наблюдаваните гимназии получават оценка 49 – 70 точки, като училището получило най-високата оценка (70 точки) е сред малкото изключения на високо оценени училища в цялото професионално направление. Така на фона на по-високите субективни оценки за училищата, средата, учителите и ученето и оценяването, които учениците дават, усещането им за лична полза и добавена стойност от придобиваното образование и ценността му за следващите стъпки в живота, които предстои да направят, е много умерена и поставените оценки за тази секторна мрежа са сред най-ниските в професионалното образование.

Фигура 21. Удовлетвореност от придобитата професионална квалификация

Удовлетвореност на работодателите и характеристика на партньорствата им с професионалните гимназии

Оценката на работодателите за степента, в която новозавършилите професионално образование са готови да започнат работа по специалността, се базира на анализ на отговорите на социологическо проучване сред работодатели (част от системата за ефективно управление на професионалното образование) за удовлетвореността от знанията и уменията на завършилите.

Данните за секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ показват, че ако по-голямата част от анкетираните работодатели, които наемат хора от професионалните гимназии (57,7%), смятат, че завършилите професионални училища „покриват изискванията за изпълнение на задачите си, но се нуждаят от допълнително наставничество на работното място, то според 38,5% завършилите покриват само „минималните изисквания“.

При тези нива на удовлетвореност на работодателите партньорството им с професионалните гимназии (Фигура 23) в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“, както и при повечето секторни мрежи, е фокусирано предимно върху дейности в посока осигуряване на работна ръка. В секторната мрежа 80% от анкетираните работодатели заявяват, че наемат служители със средно професионално образование, близо 40% информират гимназиите за свободни работни места, около 60% предлагат работа на завършили изявени ученици, а около

40% заявяват, че предлагат работа на изявиени ученици над 16 години. Бизнесът в тази секторна мрежа е сред водещите, които се ангажират с осигуряване на финансова подкрепа или предоставяне на оборудване (малко над 50% от анкетираните) и сред най-активните в практиката по приемане на учители на временна работа (малко под 35%). Около 10% от работодателите осигуряват стипендии за изявиени ученици, стойност близка до стойностите на повечето секторни мрежи. Близко 80% от анкетираните осигуряват база за стаж и/или учебни практики, но малко над 30% от работодателите заявяват, че мнението им е било търсено при изготвянето на учебните програми.

5. Провеждане на бенчмаркинг-анализ в рамките на секторните мрежи и определяне на еталони (стандарты) за сравнимост на постигнатите индивидуални, секторни и системни резултати по даден показател

Бенчмарк анализът е направен с използване на методите за анализ на границата на ефективност. Анализирани единици са училища, групирани по секторни мрежи. За всяко училище е изчислен количествен показател за ефективността, посочено е мястото му в скалата на ефективност и са получени препоръки за подобрения по отделни индикатори. Наблюденията са коментирани на ниво секторни мрежи. Тъй като при анализа на ефективността общият контекст е решаващ за разбирането на ролята на отделните фактори, не беше подходящо резултатите да се коментират изолирано от останалите. Направен е и анализ дали е подходящо референтни училища, от които може да бъде почерпен опит, да се търсят само в секторната мрежа или е добре това да става в цялата съвкупност от средни професионални училища. Съответният раздел може да бъде намерен в обобщения бенчмарк анализ.

6. Идентифициране на пропуски и проблемни моменти при въвеждането на ЕСУПО, заедно с насоки и препоръки за тяхното коригиране.

Проблемните моменти при въвеждането на ЕСУПО, както и полезността на отделните индикатори, са разгледани в контекста на цялата система на средното професионално образование. Подбраните до момента индикатори са валидни за всички секторни мрежи и имат голямото предимство да позволяват сравнимост. Най-добре изпълняват тази функция индикаторите, които освен останалите си полезни свойства като релевантност, надеждност, измеримост, ниска чувствителност към незначителни промени в контекста, успяват да диференцират добре различните училища и различни съвкупности от училища, каквито са секторните мрежи. Затова най-подходящо е тези индикатори да бъдат разгледани за всички секторни мрежи едновременно. Съответният раздел може да бъде намерен в обобщения бенчмарк анализ.

Списък на фигурите в текста

Фигура 1. Дял на квалифицираните преподаватели в секторна мрежа „Дървесина, хартия, пластмаси и стъкло“ и в професионалното образование като цяло.	6
Фигура 2. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището.....	7
Фигура 3. Обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано в рамките на проекти по национални, европейски и други международни програми	8
Фигура 4. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано самостоятелно	9
Фигура 5. Оценка на системата за управление и взимане на решения в училището според учениците	10
Фигура 6. Оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения, организацията на работния процес	11
Фигура 7. Практика за допитване до мнението на учителите при взимането на важни управленски решения	12
Фигура 8. Наличие на ясни и прозрачни процедури по секторни мрежи	12
Фигура 9. Оценка на училищната среда от учениците	13
Фигура 10. Оценка на училищната среда според учителите	14
Фигура 11. Наличие на съвременни компютри с достъп до интернет, използвани в часовете ...	15
Фигура 12. Удовлетвореност от процеса на учене (ученици)	16
Фигура 13. Удовлетвореност от процеса на обучение (учители)	17
Фигура 14. Участие на родителите в училищния живот според учениците	18
Фигура 15. Партньорство на училището с родителите, бизнеса и висшите училища според учителите.....	19
Фигура 16. Степен на удовлетвореност на учащите от условията на придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация	20
Фигура 17. Дял на учениците, положили успешно ДЗИ	21
Фигура 18. Дял ученици, успешно представили се на зрелостни изпити и държавния изпит по професията	22
Фигура 19. Дял на явилите се на държавни зрелостни изпити и дял на продължилите във ВУ от гимназиите в проекта	24
Фигура 20. Дял на отпадналите ученици.....	25
Фигура 21. Удовлетвореност от придобитата професионална квалификация	27